

ФЕМІНІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Будь-яке суспільство диференціюється за низкою ознак, серед яких – стать, вік, соціальний статус чи клас, регіон проживання, стан здоров'я, етнічна або національна, а також релігійна приналежність. Основою демократичного суспільства є врахування інтересів та потреб різних соціальних груп, які гідно представлені у різних сферах суспільного життя.

На початку нового тисячоліття відзначається тенденція фемінізації усіх сфер суспільного життя, зокрема освіти. Жінка у ХХІ столітті у правовому сенсі не зазнає обмеження ні в соціальній, ні в економічній сферах. Між тим жінкам знадобилось багато століть для того, щоб здобути рівноправність із чоловіками, що відкрило їм перспективу реалізувати себе в різних сферах життєдіяльності суспільства. Сучасне життя ламає всі гендерні стереотипи та зберігає актуальність дослідження становища жінки в історичному аспекті.

Одним із стратегічних завдань реформування змісту освіти є оптимальне поєднання класичної спадщини минулого та сучасних досягнень наукової думки, органічний зв'язок її з вітчизняною історією, культурою та педагогічним досвідом.

У державних документах «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки», проекті Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років та ін. стратегічними завданнями освітньої політики України визначено розширення міжнародного співробітництва, вивчення і використання кращого зарубіжного досвіду в галузі освіти, підвищення конкурентоспроможності української освіти на ринку світових освітніх послуг, розширення участі її суб'єктів у проектах міжнародних освітніх організацій і співтовариств [4].

XIX століття – епоха становлення науково-теоретичної педагогіки у всьому світі, у тому числі Англії, де на той час сформувалась самобутня система освіти й виховання.

У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення організації та діяльності навчально-виховних закладів для жінок у різні історичні періоди. Наприклад, стандарти освіти у початковій школі (*Elementary school*) у XIX столітті не можуть оцінюватись належним чином, проте упродовж XIX століття стан початкової освіти покращувався. Типовими предметами, які входили до шкільної навчальної програми для дівчаток, були: читання, письмо, арифметика та один на вибір (алгебра, хімія, домашня економіка, французька, кулінарія). Єдиною відмінністю в програмі було те, що малювання було обов'язковим для хлопців, а шиття – для дівчат. Існували також школи для незаможних учнів (*Board school*) та школи, у яких навчалися хлопці та дівчата в окремих будівлях (*Voluntary school*). Навчання продовжувалось у *Grammar schools, London, Queen's* та *Bedford colleges*. Існували також школи *North London Collegiate School*, очолювана *F.M. Buss* та *Ladies College Cheltenham* – навчання в яких тривало від 14-18 років. *A Girl's Public Day School* була відкрита у 1873 і спочатку нараховувала лише 10 осіб, викладались такі предмети як математика, французька, німецька та латинська. У *College of Preceptors* (1846) навчалися лише хлопці, але згодом цей коледж відкрив свої двері і для дівчат [3].

Накопичений досвід є невичерпним джерелом оновлення сучасної школи, розв'язання актуальних питань її сьогодення і майбутнього. Це, насамперед, стосується необхідності врахування традицій жіночої освіти у розбудові новостворених жіночих гімназій, ліцеїв, позашкільних навчальних закладів для жінок, потреби застосування гендерного підходу до реформування змісту освіти. Запропоноване дослідження спрямоване на поглиблення знань про історію жіночої освіти, становище жінки у цілому в Англії у XIX столітті. У зв'язку із цим наукові пошуки зосереджено навколо гендерних трансформацій в їх історичному й педагогічному ракурсі, особливо у XIX столітті. Вище зазначене представляє константний вектор науково-

дослідницького напрямку у різних сферах сучасного соціогуманітарного знання, особливо педагогічного.

Науковці зосереджені навколо проблеми становлення жіночої освіти. Інтерес західних учених до жіночої освіти активізувався у зв'язку із виникненням у середині XX століття нової течії, яка спрямована на вивчення «історії жінок»; ця течія більш відома нам за назвою «гендерні дослідження». Знайомство із працями зарубіжних учених – Д. Тревел'яна (*G. Trevelyan*), М. Рейнолдс (*M. Reynolds*), Дж. Лаусона (*J. Lawson*) і Г. Сільвера (*G. Silver*), Р. Томпсона (*R. Thompson*), Л. Стоуна (*L. Stone*), К. Хібберта (*Ch. Hibbert*), С. Мендельсона (*S. Mendelssohn*) – дозволяє зробити висновок про невирішеність означеної соціокультурної проблеми у працях дослідників [1].

Ідеали жіночої освіти в Англії зумовлені педагогічними традиціями раннього Ренесансу (найвидатніші представники – Леонардо Батісто Альберті, Банпомпаньо, Гаспаріно Барцицці, Вінцент із Бове, Педжо Браччоліні, Леонардо Бруні, Гійом Будде, Антоніо Бручолі, Лоренцо Валла, Маффео Веджіо, Гуаріо Веронезе, Вівес, Бальдасар, Кастильєн Гуаріно, Корраро, Лоніго, Мішель де Монтень, Маттео Пальмієрі, Перотті Прендилаква, Еразм Роттердамський, Гуго Сен-Вікторський, Гуго Тримбергський), поширені в англійському суспільстві з початку XV століття. Ідеологічним центром англійської культури Ренесансу став Оксфордський університет [1].

Таким чином, на традиційну англійську культуру жіночої освіти в Англії, вплинули ідеї Відродження про місце і роль жінки у суспільстві.

У сучасних західноєвропейських і американських дослідженнях історико-педагогічних процесів Англії у XIX столітті (у працях Дж. Бенкса, В. Бойда, В. Брітана, Т. Хейкса, Е. Мідвінтера та ін.) представлена цілісна картина протікання гендерних процесів у системі освіти Вікторіанської Англії.

Історія жіночої освіти в Україні у XIX столітті не була предметом спеціального наукового дослідження у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Але багато наукових праць присвячено окремим аспектам цієї проблеми.

Найбільш вагомим внеском у вивчення історії жіночої освіти в Російській імперії стала російська дореволюційна історіографія. Проте лише незначна кількість праць торкається питання жіночої освіти на території України.

Найбільш цінним видаються для нас дослідження Е.Ліхачової. Це була перша спроба зібрати розрізнені окремі факти з історії жіночої освіти, опублікувати архівні матеріали. Під час здійснення свого дослідження авторка користувалася документами з канцелярії ради Виховного Товариства шляхетних дівчат у Петербурзі, фондами Міністерства народної освіти і Святого Синоду.

Значний інтерес для вивчення цієї проблеми становлять праці О. Піллер, В. Роднікова, Н. Зінченко, Л. Соколова. Вони дозволили з'ясувати роль та місце жіночої освіти в історії Російської імперії, ставлення суспільства до жінки та її виховання, природні особливості жіночого світосприйняття.

За радянських часів проблемі жіночої освіти в Україні не були присвячені спеціальні наукові розвідки. Проте, деякі матеріали з історії жіночої освіти можна знайти у ряді праць дослідників. Зокрема, у дисертації Поліщук М.С. “Початкова і середня освіта на Правобережній Україні в 60-70-х роках XIX столітті” на основі архівних джерел досліджується створення мережі жіночих середніх навчальних закладів на Правобережній Україні. Серед вихованок означених шкіл автор дослідив діяльність учасниць революційного руху на Україні: С. М.Богомолець, Л. Ф. Маніловську. Дослідниця Применко Л. В. у дисертаційному дослідженні “Проблеми жіночої освіти в національних системах освіти України і Франції (XVIII - перша чверть XX століття)” класифікувала жіночі середні заклади за рівнем освіти. Окремі аспекти проблеми стали предметом вивчення у дисертаціях Трикова В.А., Щербак Н.О [2].

Жіноча освіта – одна із актуальних проблем у галузі освіти, яка виникла у зв'язку із порівняно нерівноправним ставленням до жінки. Проте XXI століття змінило погляди на гендерні відношення у суспільстві та сприяло прогресу у сфері жіночої освіти.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Развитие традиций женского образования в Англии XIX в. <http://www.dissercat.com/> [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com>.
2. Середня жіноча освіта в Україні (XIX – початок XX ст.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referatu.net.ua>.
3. Bremner C.S. Education of girls and women in Great Britain / C.S. Bremner. – London, 1987.- 6 p.
4. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

Відомості про автора

- 1) Комісаренко Тетяна Михайлівна
- 2) вченого ступеня та звання не маю
- 3) Уманський державний педагогічний університет імені Пала Тичини
- 4) кафедра іноземних мов, викладач
- 5) 0964174141
- 6) komisarenko.tanya@yandex.ru
- 7) так